

Bruxelles, den 6.7.2018
COM(2018) 523 final

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

**Anden rapport om anvendelsen af Rådets forordning (EF) nr. 723/2009 af 25. juni 2009
om fællesskabsrammebestemmelser for et konsortium for en europæisk
forskningsinfrastruktur (ERIC)**

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

Anden rapport om anvendelsen af Rådets forordning (EF) nr. 723/2009 af 25. juni 2009 om fællesskabsrammebestemmelser for et konsortium for en europæisk forskningsinfrastruktur (ERIC)

1. INDLEDNING

Rådets forordning (EF) nr. 723/2009 om fællesskabsrammebestemmelser for et konsortium for en europæisk forskningsinfrastruktur¹ (i det følgende benævnt "ERIC-forordningen") blev vedtaget i 2009 for at gøre det lettere at etablere og drive store europæiske forskningsinfrastrukturer med flere medlemsstater og associerede lande som deltagere ved at tilvejebringe et nyt juridisk instrument, nemlig konsortiet for en europæisk forskningsinfrastruktur (ERIC).

ERIC-forordningen blev ændret i december 2013² for i højere grad at afspejle de associerede landes bidrag til ERIC og i højere grad sidestille disse lande med medlemsstaterne i de styrende organer i ERIC med hensyn til stemmerettigheder, da de associerede lande potentielt kunne blive værtslande for europæiske forskningsinfrastrukturer.

Den første rapport om anvendelsen af ERIC-forordningen blev vedtaget af Kommissionen den 14. juli 2014³ og i henhold til artikel 19 i ERIC-forordningen forelagt Rådet og Europa-Parlamentet. Den blev desuden forelagt Regionsudvalget og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg.

I sine konklusioner af 5. december 2014 "BIFALDER Rådet de fremskridt, som Kommissionen har rapporteret om i sin første rapport om gennemførelsen af ERIC-forordningen, og OPFORDERER Kommissionen til at forelægge den næste ERIC-gennemførelsesrapport inden udgangen af 2017,

OPFORDERER Kommissionen og medlemsstaterne til at træffe passende foranstaltninger med henblik på at lette anvendelsen af ERIC-instrumentet og stimulere investeringerne i europæiske forskningsinfrastrukturer og anden infrastruktur i ESFRI-køreplanen, f.eks. vedrørende naturalydelser."

Den anden rapport om anvendelsen af ERIC-forordningen er blevet udarbejdet af Kommissionen i henhold til denne opfordring fra Rådet.

2. BAGGRUND

ERIC-forordningen tager fat på et af de største problemer, der er identificeret i forbindelse med etableringen af nye europæiske forskningsinfrastrukturer – ud over knappe ressourcer og komplicerede tekniske og organisatoriske spørgsmål – nemlig manglen på hensigtsmæssig lovgivning vedtaget af alle lande, som gør det muligt at etablere hensigtsmæssige partnerskaber med partnere fra forskellige lande.

¹ EUT L 206 af 8.8.2009, s. 1.

² EUT L 326 af 6.12.2013, s. 1.

³ COM(2014) 460 final.

ERIC-forordningen fremmer hurtigere etablering af europæiske forskningsinfrastrukturer ved at spare tid, da der undgås gentagelser af forhandlinger fra projekt til projekt med henblik på at analysere og drøfte den bedste juridiske form for sådanne internationale forskningsinstitutioner og fordele og ulemper herved samt den tid, der spares ved at undgå drøftelser i de enkelte nationale parlamenter om vedtagelsen af en international aftale, som ville være nødvendig, hvis ikke rammerne i ERIC-forordningen havde eksisteret.

ERIC-forordningen bidrager også til at nå det europæiske politiske mål om et europæisk forskningsrum med henblik på at imødegå aktuelle udfordringer (f.eks. internationalisering af forskning, opnåelse af kritisk masse, udvikling af distribuerede faciliteter, udvikling af referencemodeller). Den bidrager til at opbygge en EU-identitet omkring videnskabelige flagskibsinstitutioner og dermed give Den Europæiske Union et mere positivt image på internationalt niveau ved at give internationale samarbejdspartnere én enkelt juridisk enhed, som de kan deltage i, eller med hvilken der kan indgås aftale om samarbejde og mulige partnerskaber.

ERIC's juridiske struktur bruges til at etablere og drive forskellige typer infrastrukturer, enten infrastrukturer, der kun omfatter et enkelt sted, eller infrastrukturer eller distribuerede infrastrukturer. Distribuerede infrastrukturer kan være infrastrukturer med faciliteter flere steder, som drives af én enkelt juridisk enhed, infrastrukturer, der etableres som et centralt forbindelsesled og som koordinerer driften af distribuerede faciliteter, som kan bevare deres status som juridisk person. Næsten alle ERIC'er, der er blevet etableret indtil nu, driver distribuerede forskningsinfrastruktur.

3. ERIC'ETS JURIDISKE KARAKTERISTIKA

ERIC-forordningen udgør en fælles retlig ramme baseret på artikel 187 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF), som supplerer nationale og mellemstatslige retlige og lovgivningsmæssige ordninger for etablering af tværnationale forskningsinfrastrukturer.

Ifølge ERIC-forordningen er en ERIC en juridisk enhed med status som juridisk person og fuld rets- og handleevne, som er anerkendt i alle medlemsstaterne. Europæiske forskningsinfrastrukturer skal have mindst tre stater som deltagere: en medlemsstat og to andre lande, der enten er medlemsstater eller associerede lande. Deltagerne kan være medlemsstater, associerede lande, tredjelande, som ikke er associerede lande, og mellemstatslige organisationer. De bidrager i fællesskab til at nå målsætningerne for de europæiske forskningsinfrastrukturer, som primært er at etablere og drive en forskningsinfrastruktur af betydning for EU. Medlemsstater, associerede lande, tredjelande, som ikke er associerede lande, og mellemstatslige organisationer kan også opnå status som observatører uden stemmeret.

Den interne ledelsesstruktur i europæiske forskningsinfrastrukturer er fleksibel, idet deltagerne i vedtægterne kan fastlægge deres rettigheder og forpligtelser, de styrende organer og deres kompetence samt andre interne anliggender. Ifølge ERIC-forordningen har medlemsstaterne og de associerede lande tilsammen flertallet af stemmerettighederne i deltagerforsamlingen. Deltagerens ansvar for en europæisk forskningsinfrastrukturs gæld er begrænset til deres respektive bidrag, der er dog mulighed for at fastsætte en anden ansvarsordning i vedtægterne, som går ud over denne grænse. Gældende ret er EU-retten, lovgivningen i den stat, det vedtægtsmæssige hjemsted ligger i, eller, for så vidt angår visse administrative,

sikkerhedsmæssige og tekniske forhold, lovgivningen i den stat, hvor driften foregår. Vedtægterne og gennemførelsesbestemmelserne dertil skal være i overensstemmelse med gældende ret.

En europæisk forskningsinfrastruktur betragtes som et internationalt organ eller en international organisation som omhandlet i direktiverne om moms og punktafgifter, og er derfor omfattet af fritagelsen for moms og punktafgifter. En europæisk forskningsinfrastruktur betragtes også som en international organisation som omhandlet i direktivet om offentlige indkøb og kan vedtage sine egne udbudsregler.

En europæisk forskningsinfrastruktur etableres ved en gennemførelsesafgørelse truffet af Kommissionen, som udøver de gennemførelsesbeføjelser, den er blevet tillagt af Rådet. Kommissionen træffer sin afgørelse på grundlag af en ansøgning, der indgives af de medlemsstater, associerede lande og mellemstatslige organisationer, der ønsker at etablere den europæiske forskningsinfrastruktur. Proceduren for Kommissionens vedtagelse af en afgørelse omfatter en vurdering foretaget af uvildige eksperter, især på de områder, som den europæiske forskningsinfrastruktur agter at udøve aktiviteter på. Kommissionen indhenter endvidere en udtalelse fra forvaltningsudvalget som omhandlet i artikel 20 i ERIC-forordningen (ERIC-udvalget), som består af repræsentanter for samtlige medlemsstater og associerede lande.

4. GENNEMFØRELSE AF ERIC-FORORDNINGEN

På tidspunktet for udarbejdelsen af den første rapport om anvendelsen af ERIC-forordningen var der etableret syv europæiske forskningsinfrastrukturer. Disse er ERIC'et SHARE (Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe)⁴ først med hjemsted i Nederlandene og så i Tyskland, ERIC'et CLARIN (Common Language Resources and Technology Infrastructure)⁵ og ERIC'et EATRIS (European Advanced Translational Research Infrastructure in Medicine)⁶ begge med Nederlandene som værtsland, ERIC'et ESS (European Social Survey)⁷ med Det Forenede Kongerige som værtsland, ERIC'et BBMRI (Biobanking and Biomolecular Resources Research Infrastructure)⁸ med Østrig som værtsland og ERIC'et ECRIN (European Clinical Research Infrastructure Network)⁹ og ERIC'et Euro-Argo¹⁰ begge med Frankrig som værtsland.

Siden da er blevet etableret yderligere tolv ERIC'er. Disse er ERIC'et CERIC¹¹ (Central European Research Infrastructure Consortium) med Italien som værtsland, ERIC'et DARIAH¹² (Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities) med Frankrig som værtsland, ERIC'et JIV¹³ (Joint Institute for Very Long Baseline Interferometry) med Nederlandene som værtsland, ERIC'et European Spallation Source¹⁴ med Sverige som værtsland, ERIC'et ICOS¹⁵ (Integrated Carbon

⁴ EUT L 71 af 18.3.2011, s. 20.

⁵ EUT L 64 af 3.3.2012, s. 13.

⁶ EUT L 298 af 8.11.2013, s. 38.

⁷ EUT L 320 af 30.11.2013, s. 44.

⁸ EUT L 320 af 30.11.2013, s. 63.

⁹ EUT L 324 af 5.12.2013, s. 8.

¹⁰ EUT L 136 af 9.5.2014, s. 35.

¹¹ EUT L 184 af 25.6.2014, s. 49.

¹² EUT L 239 af 12.8.2014, s. 64.

¹³ EUT L 363 af 18.12.2014, s. 156.

¹⁴ EUT L 225 af 28.8.2015, s. 16.

Observation System) med Finland som værtsland, ERIC'et EMSO¹⁶ (European Multidisciplinary Seafloor and Water Column Observatory) med Italien som værtsland, ERIC'et LifeWatch¹⁷ (e-Science and Technology European Infrastructure for Biodiversity and Ecosystem Research) med Spanien som værtsland, ERIC'et CESSDA¹⁸ (Consortium of European Social Science Data Archives) og ERIC'et ECCSEL¹⁹ (European Carbon Dioxide Capture and Storage Laboratory begge med Norge som værtsland, ERIC'et INSTRUCT (Integrated Structural Biology) med Det Forenede Kongerige som værtsland²⁰, ERIC'et EMBRC²¹ (European Marine Biological Resource Centre) med Frankrig som værtsland og ERIC'et EU-OPENSCREEN²² (European Infrastructure of Open Screening Platforms for Chemical Biology) med Tyskland som værtsland.

Med undtagelse af ERIC'et CERIC og ERIC'et JIV, to europæiske forskningsinfrastrukturer, der aldrig har ansøgt om at blive omfattet af køreplanen fra Det Europæiske Strategiske Forum om Forskningsinfrastruktur (ESFRI), indgår alle andre i ESFRI-køreplanen. Det skal bemærkes, at to ERIC'er (ERIC'et SHARE og ERIC'et ESS) er etableret med henblik på udformning, udvikling og gennemførelse af europæiske undersøgelser. 16 andre europæiske forskningsinfrastrukturer er etableret med henblik på udvikling og gennemførelse af distribuerede forskningsinfrastrukturer inden for biologisk og medicinsk videnskab, fysik, energividenskab, miljøvidenskab og samfundsvidenskab samt humanistiske videnskaber. ERIC'et European Spallation Source er den første europæiske forskningsinfrastruktur, der er etableret inden for fysik, og som er ansvarlig for konstruktionen og den efterfølgende drift af verdens mest kraftige neutronkilde. ERIC'et ECCSEL er den første europæiske forskningsinfrastruktur, der er etableret inden for energiområdet.

Selv om ERIC-forordningen finder direkte anvendelse i medlemsstaterne og ikke kræver nogen gennemførelse, har det dog været nødvendigt for medlemsstaterne at træffe relevante administrative foranstaltninger og procedurer for at kunne blive værtsland for eller deltage i en europæisk forskningsinfrastruktur og for at blive fritaget for moms og punktafgifter i henhold til ERIC-forordningen. En europæisk forskningsinfrastruktur skal, som en ny type juridisk enhed, også gennemføres i de nationale lovgivningsmæssige og administrative systemer, og mange praktiske spørgsmål skal behandles i både Kommissionens tjenestegrene og i de involverede medlemsstater, inden de europæisk forskningsinfrastrukturer kan fuldt ud operationelle. Disse spørgsmål vedrører eksempelvis, hvilke nationale registre (f.eks. handelskamrene eller et register over foreninger) som de europæiske forskningsinfrastrukturer kan sidestilles med, hvilket så igen vil få en indvirkning på ERIC-personalets status. Desuden opstår der praktiske driftsmæssige spørgsmål, f.eks. hvordan bankkonti og notardokumenter skal gennemføres, hvis der ikke er planlagt nogen (national) registrering. Et andet eksempel i forbindelse med Kommissionens administrative systemer er, at der ikke er nogen særlig kategori for europæiske forskningsinfrastrukturer som en juridisk enhed, og dette rejser

¹⁵ EUT L 303 af 20.11.2015, s. 19.

¹⁶ EUT L 268 af 1.10.2016, s. 113.

¹⁷ EUT L 76 af 22.3.2017, s. 35.

¹⁸ EUT L 149 af 13.6.2017, s. 85.

¹⁹ EUT L 149 af 13.6.2017, s. 91.

²⁰ EUT L 173 af 6.7.2017, s. 47.

²¹ EUT L 51 af 23.2.2018, s. 17.

²² EUT L 82 af 26.3.2018, s. 8.

spørgsmål for så vidt angår deres offentlige eller private karakter og deres finansielle kapacitet, idet alle disse europæiske forskningsinfrastrukturer er etableret for nyligt.

Associerede lande og andre tredjelande, hvorpå ERIC-forordningen ikke finder anvendelse, skal indgive en erklæring, hvori de anerkender en europæisk forskningsinfrastruktur som juridisk person og dennes rettigheder med henblik på et eventuelt værtskab (hvis der er tale om associerede lande) eller med henblik på deltagelse i en specifik europæisk forskningsinfrastruktur. Der blev gjort store fremskridt for EØS-landene, da ERIC-forordningen blev indarbejdet i EØS ved Det Blandede Udvalgs afgørelse af marts 2015²³. Dette gav navnlig mulighed for, at Norge kunne blive værtsland for to europæiske forskningsinfrastrukturer²⁴.

De administrative og proceduremæssige foranstaltninger, der er truffet af myndighederne i medlemsstaterne og de associerede lande, de oplysninger, der er blevet udvekslet i forbindelse med de regelmæssige møder i ERIC-udvalget, og de præciseringer, som Kommissionens tjenestegrene har givet som svar på spørgsmål rejst af medlemsstater og associerede lande, har i høj grad bidraget til at fremme gennemførelsen af ERIC-forordningen og kan illustreres med den betydelige stigning i antallet af etablerede europæiske forskningsinfrastrukturer i løbet af de seneste tre år.

Derudover littede de seks møder med det uformelle ERIC-netværk, som Kommissionen havde iværksat, hvor europæiske forskningsinfrastrukturer, repræsentanter for ministerierne og repræsentanter fra Kommissionen drøftede bedste praksis og de fælles udfordringer, også arbejdet for ERIC-operatører, ministerier og Kommissionens tjenestegrene. ERIC-netværket er nu omdannet til ERIC-forummet med en mere institutionel opbygning, som ledes af de europæiske forskningsinfrastrukturer, hvilket er endnu et skridt i retningen mod at styrke dem til at identificere og udvikle kollektive svar på fælles udfordringer og fremme deres synlighed, virkning og bæredygtighed.

Trods denne positive udvikling, hæmmer en række uafklarede spørgsmål, som fremgik af den første gennemførelsesrapport, stadig implementeringen af ERIC-forordningens fulde potentiale. Disse spørgsmål vil blive behandlet i det følgende.

5. UDFORDRINGER I FORBINDELSE MED GENNEMFØRELSEN AF ERIC-FORORDNINGEN

ERIC-forordningen bliver gennemført på et tidspunkt, hvor medlemsstater og associerede lande træffer restriktive budgetforanstaltninger for at nedbringe de offentlige underskud. Den samling af ressourcer, der på lang sigt er nødvendig for at etablere og drive en reel europæisk forskningsinfrastruktur, er derfor en stor udfordring og bliver så meget desto mere kompliceret som følge af de forskellige tidshorisonter for de enkelte involverede medlemsstater og associerede landes budgetprocedurer. Der skal således bruges temmelig lang forberedelsestid på at opnå det minimale finansieringsgrundlag, der er nødvendigt for at etablere forskningsinfrastrukturer, og dette sætter spørgsmålstejn ved deres bæredygtighed på langt sigt. Dette spørgsmål er ikke specifikt for ERIC, men vedrører alle europæiske

²³ Det Blandede EØS-Udvalgs afgørelse nr. 72/2015 af 20. marts 2015 om ændring af protokol 31 til EØS-aftalen om samarbejde på særlige områder ud over de fire friheder (EUT L 129 af 19.5.2016, s. 85).

²⁴ Disse er CESSDA – konsortiet for det europæiske samfundsvidenskabelige dataarkiv og ECCSEL – det europæiske laboratorium for CO₂-opsamling og -lagring.

forskningsinfrastrukturer²⁵. Bedre synkronisering og øget gennemsigtighed og tilpasning mellem de medlemsstater, associerede lande og tredjelande, der er involveret i forberedelsen af gennemførelsen af forskningsinfrastrukturen, ville i høj grad bidrage til at fremskynde gennemførelsesprocessen og kunne også forbedre deres bæredygtighed, når disse forskningsinfrastrukturer går ind i den operationelle fase og begynder at tilbyde deres tjenester.

Inddragelsen helt fra starten af repræsentanter for ministerier og finansieringsagenturer i forberedelsen til etableringen af en europæisk forskningsinfrastruktur kunne bidrage til at undgå unødvendige forsinkelser på et senere tidspunkt i forberedelsesfasen, når der skal træffes afgørelse om værtsland, finansielle bidrag og partnernes forpligtelser, inden der kan indgives en formel ERIC-ansøgning. Selv om ERIC-forordningen ikke har frister i ansøgningsprocessen, vil sådanne forsinkelser kunne få en negativ indvirkning på bæredygtigheden, eftersom de budgetmæssige procedurer ved de forskellige fremtidige deltagere kan gøre det endnu mere kompliceret at oprette en europæisk forskningsinfrastruktur på et tidspunkt, som potentielle deltagere kan støtte op om.

Derudover fører mange europæiske forskningsinfrastrukturers tværgående karakter ofte til en mere kompleks beslutningsproces hos de fremtidige deltagere, fordi flere ministerier og finansieringsagenturer skal involveres, f.eks. inden for sundhed, forskning og innovation, marine spørgsmål og miljø- og energispørgsmål.

Bestemmelserne i direktiverne om moms og punktafgifter samt om indkøb, som omhandlet i ERIC-forordningen, kræver de facto, at flere ministerier, herunder finans- og udenrigsministerier, i de involverede medlemsstater, associerede lande og tredjelande skal inddrages i forberedelsen og godkendelsen af ERIC-ansøgningen. Af erfaringerne i forbindelse med etableringen af de 19 europæiske forskningsinfrastrukturer fremgår det, at flere og flere medlemsstater og associerede lande efterhånden bliver bevidste om denne kompleksitet og har vedtaget interne beslutningsprocedurer med henblik på at tilrettelægge og fremskynde den interne godkendelsesproces.

Endelig meddelte Det Forenede Kongerige den 29. marts 2017 i rapporteringsperioden, i henhold til artikel 50 i traktaten om Den Europæiske Union, at det har besluttet at forlade Unionen. Dette betyder, at traktaterne ophører med at finde anvendelse på Det Forenede Kongerige fra ikrafttrædelsesdatoen for udtrædelsesaftalen eller, hvis en sådan aftale udebliver, to år efter meddelelsen, medmindre Det Europæiske Råd efter aftale med Det Forenede Kongerige beslutter at forlænge denne periode.

Som følge heraf og uden indflydelse på bestemmelserne i udtrædelsesaftalen finder nærværende gennemførelsesafgørelse om etablering af europæisk forskningsinfrastrukturer kun anvendelse, indtil Det Forenede Kongerige ophører med at være en medlemsstat. Siden meddelelsen fra Det Forenede Kongerige er der indført en tilsvarende ordlyd i præamblen i Kommissionens

²⁵

Se for eksempel arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene af 2017 "Sustainable European Research Infrastructures – A call for action", https://ec.europa.eu/research/infrastructures/pdf/ri_policy_sw-d-infrastructures_2017.pdf

gennemførelsesafgørelser om oprettelse af europæiske forskningsinfrastrukturer, i hvilke Det Forenede Kongerige er deltager eller værtsland²⁶.

6. KOMMISSIONENS ROLLE

Kommissionens tjenestegrene fremmer fortsat processen med gennemførelse af ERIC-forordningen ved at tilrettelægge og varetage formandskabet for ERIC-udvalgets møder, der finder sted tre til fire gange om året. Ud over at ERIC-udvalget skal afgive udtalelse om de formelle ERIC-ansøgninger i overensstemmelse med ERIC-forordningen, har disse møder til formål at sikre tilvejebringelse og udveksling af oplysninger om aktuelle ERIC-ansøgninger og om de interne foranstaltninger, medlemsstater og associerede lande har iværksat, for så vidt angår beslutningsprocessen i forbindelse med deltagelse i europæiske forskningsinfrastrukturer. Derudover informeres medlemsstater og associerede lande om tidshorizonten for oprettelsen af individuelle europæiske forskningsinfrastrukturer, det forventede finansieringsniveau, tjenester og andre aktiviteter, der skal udvikles, og muligheder for deltagelse. Endelig begyndte ERIC-udvalget i 2017 at modtage præsentationer fra etablerede europæiske forskningsinfrastrukturer om deres resultater inden for videnskab og teknologisk udvikling og indvirkningen, som de havde på forskersamfundene og de politiske beslutningstagere. De fremlægger også, hvordan de har overvundet udfordringerne forbundet med driften af den europæiske forskningsinfrastruktur under de nationale administrative systemer, som de opererer inden for.

De reviderede ERIC-retningslinjer "ERIC Practical Guidelines" blev offentliggjort i 2015 på grundlag af erfaringer, der er høstet siden 2009, hvor ERIC-forordningen blev vedtaget. Disse retningslinjer vil blive ajourført i 2018 for at afspejle den seneste udvikling.

Kommissionens tjenestegrene fortsatte med at præcisere en lang række spørgsmål, som blev rejst af medlemsstater, eksisterende og fremtidige ERIC-operatører og andre interessenter vedrørende bestemmelserne i ERIC-forordningen, såsom om den europæiske infrastrukturens juridiske karakter, om medlemmernes ansvar, om fritagelsen for moms og punktafgifter, om oprettelsen af spin-off-tjenester, om gældende lovgivning, navnlig for distribuerede infrastrukturer med knudepunkter og personale i forskellige lande, om afvikling af en europæisk forskningsinfrastruktur og om de nationale domstoles rolle i denne proces.

Kommissionens tjenestegrene tilvejebragte i 2013 modeller – som skal anvendes af tredjelande og mellemstatslige organisationer i forbindelse med erklæringer om anerkendelse af en europæisk forskningsinfrastruktur – som præciserede og forenkledte processen for de lande, der skal være vært for (kun for associerede lande) eller deltage i en europæisk forskningsinfrastruktur. Hidtil har to lande – Israel og Serbien – forelagt en sådan erklæring om anerkendelse, som er nødvendig for at blive medlem af en europæisk forskningsinfrastruktur.

Kommissionens tjenestegrene spiller fortsat en aktiv rolle i forberedelsen af ERIC-ansøgninger ved at deltage i nogle bestyrelsesmøder og andre forberedende møder i medlemsstaterne og de associerede lande, hvor de præciserede og identificerede mulige løsninger og kompromisser i forbindelse med spørgsmål, der blev rejst under drøftelserne mellem de kommende partnere. Disse punkter kan for eksempel vedrøre

²⁶ Se f.eks. EUT L 173 af 6.7.2017, s. 47, anden og tredje betragtning.

ledelsesstrukturen i en europæisk forskningsinfrastruktur, politikkerne for intellektuel ejendom eller menneskelige ressourcer og andre emner, der kommer frem i løbet af færdiggørelsen af bestemmelserne i vedtægterne for en europæisk forskningsinfrastruktur.

Efter etableringen af en europæisk forskningsinfrastruktur spiller Kommissionens tjenestegrene en mere begrænset rolle i konsortiets aktiviteter, som forvaltes og styres af den europæiske forskningsinfrastrukturs deltagere inden for rammebetingelserne i ERIC-forordningen, vedtægterne og de gennemførelsesbestemmelser, der er vedtaget for den europæiske forskningsinfrastruktur. Kommissionens tjenestegrene må kun gribe ind, hvis de underrettes af eller modtager en anmodning fra deltagerne i en europæisk forskningsinfrastruktur om spørgsmål, der kan udgøre en alvorlig trussel for opnåelsen af den europæiske forskningsinfrastrukturs opgave, eller på grundlag af dennes årsrapport til Kommissionen som omhandlet i ERIC-forordningen.

7. INDLEDENDE KONKLUSIONER

ERIC-forordningen har bevist, at den opfyldte behovet for en struktur mellem de traditionelle traktatbaserede internationale organisationer og de nationale juridiske enheder til etablering af europæiske forskningsinfrastrukturer.

På grund af de mange fællestræk i bestemmelserne om vedtægterne for ERIC'erne vedrørende eksempelvis deltagelse, beslutningstagning og håndtering af spørgsmål såsom ansvar har ERIC-forordningen i høj grad fremmet mulighederne for, at medlemsstater, associerede lande og tredjelande kan overveje et samarbejde eller deltage i disse europæiske forskningsinfrastrukturer.

Proceduren for ansøgning om status som ERIC og brugervenligheden er blevet bedre, men kan optimeres yderligere, efterhånden som medlemsstaterne, det videnskabelige samfund og Kommissionens tjenestegrene løbende gennemgår en indlæringsperiode, hvor de opnår en bedre forståelse af de praktiske virkninger af anvendelsen af dette forholdsvis nye juridiske instrument.

En række tilbagevendende problemstillinger og politiske spørgsmål bør dog tages op, hvis det juridiske ERIC-instrument reelt skal blive et succesfuldt instrument til støtte for europæisk forskning, og disse beskrives i nedenstående kapitel.

8. TILBAGEVENDENDE PROBLEMSTILLINGER OG DE NÆSTE FASER

Som følge af de erfaringer, der er høstet i forbindelse med ansøgningsprocesserne for etableringen af et ERIC, vil flere tilbagevendende problemstillinger skulle tages op af medlemsstaterne og Kommissionens tjenestegrene. Det drejer sig om praksis i Kommissionen og medlemsstaterne, f.eks. hvordan et ERIC registreres i de nationale retlige administrative systemer eller andre registre, hvilket gør det muligt for et ERIC at blive anerkendt af Kommissionens tjenestegrene til at være i stand til at blive anerkendt korrekt, når det deltager som modtager eller koordinator af tilskud, samt i medlemsstater at kunne åbne bankkonti og ansøge om fritagelse for moms og punktafgifter. Tilsvarende skal status for det personale, et ERIC ansætter, fordi der er tale om et offentlig-offentligt partnerskab, præciseres i de nationale administrative systemer, fordi det vil have indflydelse på lønskalaen, indkomstbeskatningen og personaleomkostningerne for ERIC'et.

Et andet tilbagevendende spørgsmål vedrører den mulige momsfratagelse for naturalydelse til ERIC'er, fordi deltagere i et ERIC i mange tilfælde foretrækker delvist at bidrage med naturalydelse frem for at bidrage med kontantbidrag. Spørgsmålet om momsfratagelse for ERIC'er er ved flere lejligheder blevet diskuteret af Momsudvalget, hvilket resulterede i retningslinjerne, der blev vedtaget på dets 101. møde den 20. oktober 2014²⁷. Retningslinjerne foreskriver, at varer eller tjenesteydelser, som erhverves af repræsentanter²⁸, ikke skal være omfattet af momsfratagelsen, heller ikke selv om varerne eller tjenesteydelserne er erhvervet med henblik på at blive leveret til ERIC'et som naturalydelse. Samtidig opfordrede Konkurrenceevnerådet i sine konklusioner fra mødet af 5. december 2014 "Kommissionen og medlemsstaterne til at træffe passende foranstaltninger med henblik på at lette anvendelsen af ERIC-instrumentet og stimulere investeringerne i ERIC'er og anden infrastruktur i ESFRI-køreplanen, f.eks. vedrørende naturalydelse".

Spørgsmålet om momsfratagelsen, der ydes til deltagerne af et ERIC, er igen på dagsordenen for Momsudvalget²⁹ til dets møde i april 2018 for yderligere præcisering og vejledning.

Spørgsmålet om økonomiske versus ikke-økonomiske aktiviteter skal ligeledes præciseres yderligere, da der er et stigende behov for "innovative" og "samfundsøkonomiske" virkninger af forskningsinfrastrukturens aktiviteter, som begrundet de investeringer, deltagerne skal foretage.

De samfundsøkonomiske virkninger bør også tages op, i forbindelse med hvordan ERIC'er kan bidrage til gennemførelsen af intelligente specialiseringsstrategier og bidrage til den samfundsøkonomiske udvikling af regioner og dermed også være berettiget til eventuel støtte fra Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU).

ERIC'er spiller en vigtig rolle i defragmenteringen af europæisk forskning ved på en harmoniseret og struktureret måde at skabe europæiske forskningsinfrastrukturer, som udvikler og tilbyder tjenester i Unionen. Dette øger gennemsigtigheden med hensyn til indsamlingen af data og adgangen til data og instrumenter samt vedligeholdelsen af data og tjenester for brugerne. Det sker ikke blot for at støtte videnskabelige samfund, men kan også føre til evidensbaseret politisk beslutningstagning inden for områder såsom sundhed, energi, miljø og social og kulturel innovationspolitik.

ERIC'ernes vedtægtsmæssige hjemsteder er nu i ti lande, og i den nærmeste fremtid forventes det, at flere medlemsstater og associerede lande vil blive værtsland for et ERIC. Medlemsstater og associerede lande bør i forbindelse med deres forberedelser til gennemførelsen af nye ERIC'er i behørigt omfang overveje at gøre en indsats for på længere sigt at opnå en mere afbalanceret repræsentation, hvad angår den geografiske placering af de vedtægtsmæssige hjemsteder i hele Den Europæiske Union.

Forskningsinfrastrukturer kan spille en vigtig rolle i det internationale samarbejde med f.eks. Den Afrikanske Union, Latinamerika og de vestindiske lande, Australien,

²⁷ Arbejdsdokument nr. 828 final.

²⁸ En "repræsentant" kan være deltager i et ERIC, for så vidt angår udøvelse af specifikke rettigheder og overholdelse af specifikke forpligtelser i henhold til artikel 9, stk. 4, i ERIC-forordningen.

²⁹ Arbejdsdokument nr. 946.

Rusland, USA, Canada og i forbindelse med samarbejde i FN-regi ved at tilvejebringe data, tjenester og adgang. Kommissionen fremmer aktivt ERIC'er og andre europæiske forskningsinfrastrukturer i bilaterale samarbejdsordninger som f.eks. samarbejdet mellem EU og Sammenslutningen af Latinamerikanske og Caribiske Stater (CELAC).

ERIC'et som en model for et nyt juridisk instrument, der kan hjælpe især oprettelse af internationalt distribuerede forskningsinfrastrukturer, blev også drøftet inden for rammerne af OECD's (Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling) GSF (Global Science Forum). GSF besluttede dog ikke at gå videre med forslaget fra Kommissionen om at undersøge muligheden for at anvende ERIC som en model, fordi det blev anset for at være for kompliceret.

Eftersom internationale konsortier for forskningsinfrastrukturer kan være et andet vigtigt element til at støtte De Forenede Nationers mål for bæredygtig udvikling, agter Kommissionen, hvor dette er muligt inden for rammerne af internationale fora, at opfordre deltagerne i disse fora til yderligere at undersøge mulighederne for at skabe et dedikeret juridisk instrument til etablering af et sådant konsortium for forskning, der, i samme omfang som ERIC'et gjorde i Den Europæiske Union, vil kunne opfylde behovet for en struktur mellem traktatbaserede organisationer og nationale organisationer.